DHAMMATHAS ACADEMIC JOURNAL

วารสารวิชาการ

ธ ฺ ด ม ะ

ธรรมทรรศน์

ปีที่ 19 ฉบับที่ 1 ประจำเดือน มกราคม - มีนาคม 2562
Vol. 19 No. 1 (January - March 2019)

ISSN : 1513-5845

TCI
ศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย
Thai-Journal Citation Index Centre
Group 1

การเสริมสร้างสัมมาชีพของชุมชนผู้ประกอบการค้าขายประคำในจังหวัดสุรินทร์*

Enhancing the Bead Trading Community's Right Livelihood in Surin Province

พระมหาสมพาน ชาคโร, พระศรีวิสุทธิคุณ และพระอธิการเวียง กิตฺติวณฺโณ
Phramaha Somparn Chakaro, Phrasri Visudhikun and Phra Athikan Vieng Kittivanno
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Surin Campus, Thailand
Corresponding Author, E-mail: Dr.somparn02@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับสัมมาชีพตามหลักพุทธธรรม 2) เพื่อศึกษารูปแบบและกระบวนการเสริมสร้างหลักสัมมาชีพของชุมชน 3) เพื่อวิเคราะห์รูปแบบและกระบวนการเสริมสร้างหลักสัมมาชีพของชุมชนผู้ประกอบการค้าขายประคำในจังหวัดสุรินทร์ การประกอบอาชีพของประชาชน โดยเฉพาะภาคการเกษตรมีภาวะความเสี่ยงที่เกิดจากการประกอบอาชีพแบบดั้งเดิม เช่น ปลูกพืชอย่างเดียวกันทุกหมู่บ้าน ทุกตำบล ราคาผลผลิตตกต่ำ การไม่มีอาชีพหรือรายได้เสริมหลังฤดูการผลิตและยังมีการรวมตัวกันเป็นกลุ่มอาชีพมีน้อย การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนให้ความสำคัญต่อการสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้แก่คนในชุมชนท้องถิ่น จึงเป็นการพัฒนาที่เน้นกระบวนการมากกว่ารูปแบบและต้องการความต่อเนื่องในการปฏิบัติ รวมทั้งให้ความสำคัญต่อการพัฒนาที่เริ่มจากฐานทรัพยากรในท้องถิ่นสัมมาชีพชุมชน หมายถึง ชุมชนโดยประชาชนมีการประกอบอาชีพโดยชอบ ซึ่งมีรายได้มากกว่ารายจ่าย และนำรายได้ไปออมเพิ่มขึ้น ลดการเบียดเบียนตนเอง ผู้อื่น และสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้การดำรงชีวิตของประชาชนในชุมชนต้องสอดคล้องกับวิถีของชุมชน เพื่อความมุ่งหมายในการสร้างระบบเศรษฐกิจฐานรากในชุมชน

ผลการวิจัยพบว่า สัมมาชีพชุมชน คือ การประกอบอาชีพที่อยู่ภายใต้กรอบของอริยมรรคที่มีสัมมาทิฐิคือ ความเห็นถูกต้องเป็นตัวนำทาง หลักสัมมาชีพ หมายถึง การไม่เบียดเบียนตัวเอง ไม่เบียดเบียนคนอื่นและไม่เบียดเบียนสิ่งแวดล้อม ให้ความเป็นธรรมต่อสังคม มีรายได้มากกว่ารายจ่าย เป็นต้น

*ได้รับบทความ: 2 กันยายน 2561; แก้ไขบทความ: 14 กุมภาพันธ์ 2562; ตอบรับตีพิมพ์: 8 มีนาคม 2562
Received: September 2, 2018; Revised: February 14, 2019; Accepted: March 8, 2019

การเสริมสร้างสัมมาชีพชุมชน เพื่อการสร้างรูปแบบสินค้าที่เป็นอัตลักษณ์หรือเอกลักษณ์เป็นของตนเอง และเป็นแบรนใหม่ไม่ซ้ำกับแบรนของคนอื่น เช่น ประคำหรือประเกือม หมายถึง เม็ดเงินหรือเม็ดทอง ชนิดกลมที่นำมาร้อยเป็นเครื่องประดับ เป็นได้ทั้งสร้อยคอ สร้อยข้อมือ กำไล เข็มขัด ต่างหู และอื่นๆ ถ้าทำด้วยเงิน เรียกว่า ประคำเงิน ถ้าทำด้วยทอง เรียกว่า ประคำทอง ลักษณะพิเศษของประคำหรือประเกือมสุรินทร์นั้น จะเน้นศิลปะลวดลายต่างๆ มากมาย มีฝีมือประณีตลวดลายเป็นที่แปลกตาประคำที่พบส่วนใหญ่จะเป็นสีดำ เพราะหลังจากทำเสร็จเรียบร้อยแล้วช่างจะต้องเอาไปลมดำเพื่อให้ลายที่แกะนั้นเด่นชัดขึ้นความสวยงามของประคำสุรินทร์ จะอยู่ที่ลายแกะด้านนอกกับความแวววาวของเนื้อโลหะเงิน หมู่บ้านที่ทำประคำ คือ บ้านโชค บ้านเขวาสินรินทร์ และบ้านสดอ ตำบลเขวาสินรินทร์ อำเภอเขวาสินรินทร์ เป็นหมู่บ้านที่สืบสานศิลปหัตถกรรมเครื่องประดับประเภทประคำหรือประเกือม ที่สืบสกุลมากว่า 500 ปีแล้ว ปัจจุบันแทบทุกหมู่บ้านในตำบลเขวาสินรินทร์ มีรายได้หลักจากการผลิตและจำหน่ายประคำ

ในปัจจุบันการใช้เครื่องประดับของสตรีชาวสุรินทร์เป็นส่วนใหญ่ สุภาพบุรุษจะใช้เป็นส่วนน้อย การแต่งกายของสตรีชาวสุรินทร์นั้น จะใช้ผ้าไหมและจะใส่เครื่องประดับเงินประเกือม จนมีคำขวัญว่า “นุ่งผ้าไหม ใส่ประเกือม” ในปัจจุบันการแต่งกายไปในงานพิธีต่างๆ ของชาวสุรินทร์จะนิยมนุ่งผ้าไหม ใส่เครื่องประดับเงิน เช่น งานบวชนาค งานแต่งงานประเพณีอื่นๆ

คำสำคัญ: เสริมสร้าง; สัมมาชีพ; ประกอบการ; ประคำ

Abstract

The objectives of this research are: 1) to study the concept of life according to Buddhist principles, 2) to study the pattern and process of enhancing the life principles of the merchant community in Surin province, 3) to analyze the pattern and process of enhancing the life principles of the merchant community in Surin province. The careers of the people especially in the agricultural sectors became the risks that were caused from by the traditional careers, such as the same crops in every village and every sub-district, the recession of the products’ prices, no jobs or incomes after the production season, and a small group gathering of careers. The development of community economy put the emphasis on creating the learning processes for people in the local community. It became the development process rather than the model and it was necessary to keep practicing. It also focused on the development based on the local resources. The community’s

right livelihood referred to the community where people were engaged in their right living to gain more incomes than expenditures, to increase income savings, and to reduce harmfulness to oneself, others, and environments. Owing to the living of the people in the community, it needed to be consistent with the ways of the community for the purpose of creating the system of foundation economy in the community.

The findings of this research revealed that: the community's right livelihood was the living under the scopes of Ariyamagga or the noble paths, consisting of Sammadithi or the right views to guide the livelihood. The principles of the right livelihood referred to being harmlessness to oneself, others, and environments, upholding the justice to the society, getting incomes rather than expenditures, and so on. Enhancing the community's right livelihood referred to the creation of the product models that have its own identity or unique and new brands as follows: Beads or Prakuam referred to the silver or gold beads with round types weaved together into ornaments, such as necklaces, bracelets, belts, earrings and so on. If made with silver, they were called silver beads. If done with gold, they were called gold beads. There were special features of Surin's beads with emphasis on the arts of many different designs, and the beads were mostly found in black because after designing the beads, the craftsmen blackened them in order to make the patterns more prominent. The beauty of Surin's beads was on the outside patterns and the glitter of silver metal. The villages making the beads consisted of Ban Chok, Ban Khwaosinrin, and Ban Sador, Khwaosinrin sub-district, Khwaosinrin district, which had been the villages of arts and crafts, jewelry or beads more than 500 years ago, and almost every village in Khwaosinrin district mainly gained incomes from the production and distribution of beads.

Currently, Surin's women wear jewelry more than Surin's men do. The dresses of Surin's women are silk and silver bead jewelry. The slogan also says, "Wear silk dress and wear beads". At present, the dresses of Surin's people in the ceremonies are silk, silver jewelry, such as the ordination ceremony, wedding, and other traditions.

Keywords: Enhancing; Right Livelihood; Trading; Beads

1. บทนำ

ปัจจุบันสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพของประชาชน โดยเฉพาะภาคการเกษตรมีภาวะความเสี่ยงที่เกิดจากการประกอบอาชีพแบบดั้งเดิม เช่น ปลูกพืชอย่างเดียวกันทุกหมู่บ้าน ทุกตำบล ราคาผลผลิตตกต่ำ การไม่มีอาชีพหรือรายได้เสริม หลังฤดูการผลิต และยังมีการรวมตัวกันเป็นกลุ่มอาชีพมีน้อย (The Office of the National Economic and Social Development Board, 2007) ส่วนกลุ่มอาชีพที่มีอยู่ไม่ได้รับการส่งเสริมจากหน่วยงานของรัฐ และไม่ได้ส่งเสริมพัฒนาอย่างเพียงพอ ส่งผลให้ประชาชนต้องไปหางานทำในเมืองใหญ่ๆ และมีส่วนราชการที่มีสถานที่หรือศูนย์ฝึกอบรม ซึ่งสามารถปรับเปลี่ยนเป็นศูนย์ฝึกอาชีพ/แหล่งเรียนรู้การประกอบอาชีพได้ แต่ไม่ได้ใช้ประโยชน์เท่าที่ควร ประกอบกับมีปราชญ์ชุมชนด้านอาชีพที่เชี่ยวชาญและประสบผลสำเร็จในการประกอบอาชีพด้านต่างๆ อยู่ในหมู่บ้าน/ชุมชน แต่มีน้อยที่สามารถถ่ายทอดการงานให้คนในชุมชนนำไปทำตามให้สำเร็จได้ (The Department of Community Development, 2017)

การดำเนินโครงการต่างๆ ในปี 2560 จึงมุ่งเน้นที่การยกระดับเศรษฐกิจฐานราก คือ “รายได้” ที่ต้องทำให้ชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้นโดยการสร้างอาชีพขึ้นมา จึงเป็นที่มาของ “สัมมาชีพชุมชน” ซึ่งกำหนดแผนการสร้างสัมมาชีพชุมชนบนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอันมีเป้าหมาย คือ ประชาชนได้รับการพัฒนาอาชีพและมีรายได้หมู่บ้าน รวมของหมู่บ้านในประเทศไทยโดยให้ชาวบ้านสอนชาวบ้านในสิ่งที่เขาอยากทำได้ ทำเป็น สามารถเป็นอาชีพเลี้ยงตนเองได้ ฝึกปฏิบัติจริงให้สามารถนำไปเป็นอาชีพได้เพราะทุกพื้นที่จะมีคนเก่งในแต่ละอาชีพอยู่แล้ว เช่น ทำนาได้ผลผลิตสูง ทำสวนเก่งหรือเป็นช่างแกะสลัก และการแปรรูปผลิตภัณฑ์อื่นๆ ซึ่งจะคัดเลือกและจัดเวทีฝึกทักษะการสอนการนำเสนอให้กับคนเก่งเหล่านี้ ยกให้เป็น “วิทยากรสัมมาชีพชุมชน” หลังจากนั้นกลับไปสร้างทีมวิทยากรสัมมาชีพชุมชนระดับหมู่บ้าน หมู่บ้านละ4 คน แล้วเปิดรับลูกศิษย์ที่สนใจอยากฝึกอาชีพในแต่ละประเภทอาชีพหมู่บ้านละ 20 คน คนหรือครัวเรือน เมื่อผ่านการฝึกปฏิบัติแล้วขั้นพื้นฐานที่สุดก็จะสามารถสร้างอาชีพบนฐานปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสร้างรายได้เลี้ยงตนเองและครอบครัวได้ ขณะที่ส่วนหนึ่งมีความก้าวหน้าก็จะมีแหล่งทุนสนับสนุนต่อยอดอาชีพ สร้างผลผลิต สร้างผลิตภัณฑ์ขึ้นมาเข้าสู่ระบบ OTOP เพื่อขยายตลาดในวงกว้างต่อไป

เพราะฉะนั้นจึงกำหนดกิจกรรมสร้างสัมมาชีพชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงภายใต้การบูรณาการความร่วมมือของหน่วยงานของรัฐ โดยใช้พื้นที่เป้าหมายในความรับผิดชอบของยุทธศาสตร์ที่ 1 การส่งเสริมการขับเคลื่อนการพัฒนาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในภาคการเกษตรและชนบท (Kaewdeep and Kaewthep, 1987)

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับสัมมาชีพตามหลักพุทธธรรม

2. เพื่อศึกษารูปแบบและกระบวนการเสริมสร้างหลักสัมมาชีพของชุมชนผู้ประกอบการค้าขายประคำในจังหวัดสุรินทร์

3. เพื่อวิเคราะห์รูปแบบและกระบวนการเสริมสร้างหลักสัมมาชีพของชุมชนผู้ประกอบการค้าขายประคำในจังหวัดสุรินทร์

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องการเสริมสร้างสัมมาชีพของผู้ประกอบการค้าขายประคำในจังหวัดสุรินทร์ โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยตามลำดับดังนี้

1. รูปแบบการวิจัย การวิจัยนี้เป็นรูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

2. ศึกษาเอกสาร โดยผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งทำเครื่องเงิน กลุ่มงานทำเครื่องประดับ ร้านค้าขายเครื่องประดับ เช่น เม็ดเงินหรือเม็ดทองและเอกสารที่เป็นข้อมูลเกี่ยวกับเศรษฐกิจชุมชนหรือเศรษฐกิจพอเพียง หรือเกษตรแบบพอเพียง เป็นต้น

3. ผู้ให้ข้อมูล ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูล คือ 1) กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านเครื่องประดับ จำนวน 5 คน 2) กลุ่ม ร้านค้าขายผลิตภัณฑ์เครื่องประดับ จำนวน 5 คน 3) กลุ่มผู้นำชุมชน จำนวน 8 คน 4) กลุ่มปราชญ์ท้องถิ่น 5 คน 5) กลุ่มครู-อาจารย์ จำนวน 5 คน และ 6) กลุ่มพระสงฆ์ จำนวน 5 รูป รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งหมด จำนวน 33 คน

4. เครื่องมือการวิจัย มี 4 แบบ คือ แบบบันทึกเอกสาร แบบบันทึกการสังเกต แบบสัมภาษณ์ และแบบสอบถาม การได้มาเครื่องมือแต่ละแบบมีดังนี้

4.1 แบบบันทึกเอกสาร ผู้วิจัยได้สร้างแบบบันทึกเอกสาร เพื่อใช้สำหรับบันทึกการค้นคว้าข้อมูลจากเอกสาร

4.2 แบบการสังเกต ใช้ในการบันทึกข้อมูลจากการสังเกตและเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามในประเด็นที่เกี่ยวกับรูปแบบและกระบวนการเสริมสร้างหลักสัมมาชีพของชุมชนผู้ประกอบการค้าขายประคำในจังหวัดสุรินทร์

4.3 แบบสัมภาษณ์ ใช้บันทึกข้อมูลจากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับรูปแบบและกระบวนการพร้อมทั้งวิเคราะห์รูปแบบและกระบวนการเสริมสร้างหลักสัมมาชีพของชุมชน

4.4 แบบสอบถาม ใช้แบบสอบถามเป็นชุดของข้อคำถามที่สร้างขึ้นมาเพื่อสอบถามความคิดเห็น ความต้องการ ความสนใจ เจตคติของผู้ตอบที่มีต่อสิ่งที่ผู้สร้างต้องการทราบ รูปแบบของแบบสอบถาม

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลดังต่อไปนี้

5.1 ใช้แบบบันทึกเอกสาร การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้วิธีบันทึกข้อมูล ย่อข้อความให้มีใจความตรงตามความหมายเดิม บันทึกถอดข้อความให้เป็นข้อความของผู้วิจัย

5.2 ใช้แบบสังเกต ในการบันทึกข้อมูลจากการสังเกตและการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามในประเด็นที่เกี่ยวกับรูปแบบและกระบวนการเสริมสร้างหลักสัมมาชีพของชุมชนผู้ประกอบการค้าขายประคำในจังหวัดสุรินทร์

5.3 ใช้การบันทึกข้อมูลจากการสัมภาษณ์ กลุ่มพระสงฆ์ กลุ่มผู้เชี่ยวชาญเครื่องเงิน

กลุ่มผู้ค้าขายเครื่องประดับ กลุ่มผู้นำชุมชน กลุ่มปราชญ์ท้องถิ่น และครูอาจารย์ เป็นต้น

6. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามประเด็นที่ได้กำหนดไว้แล้วในวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้ คือ

6.1 แนวคิดเกี่ยวกับสัมมาชีพตามหลักพุทธธรรมโดยใช้การวิเคราะห์แบบพรรณนา

6.2 รูปแบบและกระบวนการเสริมสร้างสัมมาชีพของชุมชนผู้ประกอบการค้าขายประคำในจังหวัดสุรินทร์ โดยใช้การวิเคราะห์แบบพรรณนา

6.3 วิเคราะห์รูปแบบและกระบวนการเสริมสร้างสัมมาชีพของชุมชนผู้ประกอบการค้าขายประคำในจังหวัดสุรินทร์ โดยใช้รูปแบบพรรณนาเชิงวิเคราะห์

7. เขียนรายงานการวิจัย ผู้วิจัยใช้วิธีบรรยาย เรียบเรียงเป็นความเรียงตามเนื้อหาที่รวบรวมไว้ โดยใช้วัตถุประสงค์เป็นหลักในการเรียบเรียง

4. สรุปผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง การเสริมสร้างสัมมาชีพชุมชนของผู้ประกอบการค้าขายประคำจังหวัดสุรินทร์ จากการศึกษาค้นคว้าข้อมูลทางเอกสาร พบทฤษฎีต่างๆ เกี่ยวกับการเสริมสร้างหลักสัมมาชีพชุมชน จึงสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ ดังต่อไปนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับสัมมาชีพตามหลักพุทธธรรม การมีชีวิตอยู่ของคนทุกคน คือ การทำมาหากิน เพื่อความอยู่รอดของชีวิต นอกจากการเป็นอยู่ที่เป็นของปัจเจกบุคคลแล้ว ยังมีการเอื้อเฟื้อความเป็นอยู่ของคนอื่นที่มีความสัมพันธ์ทางสายเลือดอีก คือ คนในครอบครัว สัมมาชีพ คือ การประกอบอาชีพ ภายใต้กรอบหลักศีลธรรมที่มีความคิดความเห็นชอบเป็นตัวนำทาง หากกล่าวให้เห็นภาพที่ชัดเจนขึ้น จะหมายความถึงการทำมาหากินโดยไม่ได้จะเอากำไรเป็นตัวสำคัญหรือเป็นเป้าหมายสูงสุด และคำนึงถึงความเป็นธรรมทางสังคม กล่าวคือ ความสุขของตน และของคนทำงาน รวมถึงประโยชน์ของผู้บริโภค และผู้รับบริการ เป็นต้น โดยไม่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมด้วย ผลการวิจัยพบว่า สัมมาชีพเป็นองค์แห่งความรู้ในด้านการพัฒนาพฤติกรรมของมนุษย์ทางกายและวาจา เสริมสร้างการพัฒนาคุณภาพทางจิตใจและปัญญา ทำให้การพัฒนาครบกระบวนการพัฒนาไตรสิกขา เพื่อต้องการให้มีความชีวิตที่ดีงามประณีตยิ่งขึ้น แม้การหาเลี้ยงชีวิตจะเป็นพื้นฐานของการดำเนินชีวิตของมนุษย์ทุกคน การแสวงหาปัจจัยของการดำเนินชีวิตต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานทางจริยธรรมคือ การดำรงชีวิตด้วยหลักสัมมาชีพหลักสัมมาชีพเป็นเรื่องเศรษฐศาสตร์ในชีวิตประจำวัน ในประเด็นนี้ พระธรรมปิฎก ให้ความเห็นว่า เศรษฐศาสตร์แนวพุทธ คือ เศรษฐศาสตร์สายกลาง หรือมัชฌิมาปฏิปทาด้วยว่ามีระบบวิถีชีวิตทางพระพุทธศาสนา คือ การดำเนินชีวิตไปทางสายกลางเป็นความพอดีนั่นเอง (Vasee, 1997)

2. รูปแบบและกระบวนการเสริมสร้างหลักสัมมาของชุมชน สัมมาชีพชุมชน หมายถึง ประชาชนมีการประกอบอาชีพโดยชอบมีรายได้มากกว่ารายจ่ายและเอารายรับไปออมเพิ่มขึ้น

การลดเบียนเบียดตนเอง ผู้อื่นและสิ่งแวดล้อม การดำรงชีวิตของคนในชุมชนต้องสอดคล้องกับวิถีของชุมชนเพื่อความมุ่งหมายในการสร้างระบบเศรษฐกิจฐานรากในชุมชนได้ โดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงตามแผนงานยุทธศาสตร์พัฒนาเศรษฐกิจฐานรากและชุมชนเข้มแข็ง เป็นการตอบสนองนโยบายของรัฐด้านการลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมการสร้างโอกาสเข้าถึงบริการของรัฐ โดยกำหนดพื้นที่เป้าหมายในการดำเนินงาน ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาที่ตอบสนองความต้องการของคนปัจจุบันโดยไม่ทำให้ผู้คนในอนาคตเกิดปัญหา เป็นการตอบสนองความต้องการของตนเอง” การพัฒนายั่งยืนรวมถึงการพัฒนาทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมและด้านสิ่งแวดล้อมซึ่งจะเชื่อมโยงและสัมพันธ์กันโครงการพัฒนาอื่นๆ ใดก็ตาม ต้องคำนึงถึงองค์ประกอบทั้งสามด้านนี้ การพัฒนายั่งยืน คือ การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การเปลี่ยนโครงสร้างระบบเศรษฐกิจและสังคมเพื่อลดการบริโภคทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ในระดับที่ยังรักษาความสมดุลที่ดี

เศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง เศรษฐกิจที่สามารถอุ้มชูตัวเอง โดยต้องสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจของตนเองให้ดี คือ ตั้งตัวให้มีความพอกินพอใช้เพราะผู้ที่มีอาชีพและฐานะเพียงพอที่จะพึ่งตนเองได้ การพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับเกษตรกรนั้น ควรการปฏิบัติตามขั้นตอน “ทฤษฎีใหม่” ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ซึ่งประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 การผลิตเพื่อใช้บริโภคในครัวเรือน ในระดับการดำเนินชีวิตที่ประหยัดและต้องมีความสามัคคีในท้องถิ่นด้วย ขั้นที่ 2 การรวมกลุ่ม เพื่อการผลิต การตลาด ความเป็นอยู่ สร้างสวัสดิการ การศึกษา สังคม และศาสนา ขั้นที่ 3 การร่วมมือกับองค์กรภายนอกในการทำธุรกิจและพัฒนาคุณภาพชีวิต และทุกฝ่ายต้องได้รับประโยชน์การพัฒนาชนบทในลักษณะเศรษฐกิจพอเพียง จึงเป็นการใช้ “คน” เป็นเป้าหมายและเน้น “การพัฒนาแบบองค์รวม” หรือ “การพัฒนาแบบบูรณาการ” ทั้งด้านเศรษฐกิจ จิตใจ สังคม วัฒนธรรมสิ่งแวดล้อม การเมือง เป็นต้น โดยใช้ “พลังทางสังคม” ขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนาในรูปของกลุ่ม เครือข่าย หรือประชาสังคม เป็นการผนึกกำลังทุกฝ่ายในลักษณะ “พหุภาคี” ประกอบด้วยภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน (Rerksariay, 1984)

เศรษฐกิจพอเพียงยึดหลักการผลิตและบริโภคบนความพอประมาณ มีเหตุผลมีความสมดูลและมีภูมิคุ้มกันที่ดีเป็นพื้นฐานการพัฒนาทุกเรื่องและเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตของคนไทยโดยการพึ่งพาตนเองได้ ในยุคโลกาภิวัฒน์ขณะเดียวกันแนวคิดการสร้างชุมชนให้เข้มแข็งเป็นนโยบายที่สอดคล้องกันกับการดำเนินการตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 ซึ่งเน้นให้ “คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา” โดยยึดหลักว่า “คนเป็นทั้งเหตุ ทั้งปัจจัย และผลลัพธ์ที่สำคัญที่สุดของการปกครอง และพัฒนาประเทศ” จึงมุ่งเน้นให้ทุกคนมีการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพและการมีส่วนร่วมพัฒนาประเทศในทุกด้านและกำหนดแผนยุทธศาสตร์การดำเนินงานเพื่อการทำความเข้าใจกับชุมชนทุกกลุ่ม ทั้งนักการเมืองและบุคคลในวงการศึกษา เพื่อให้มีมโนทัศน์

ทางการศึกษาตรงกัน” คือ มีความเห็นพ้องต้องกันว่าจุดศูนย์กลางของการพัฒนาอยู่ที่คน ซึ่งเป็นประเด็นสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ขณะเดียวกันก็เป็นผลของการพัฒนาคนในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเป็นเป้าหมายสูงสุดของการพัฒนา (Woongprayoon, 1999)

3. เศรษฐกิจชุมชนของผู้ประการค้าขายประคำในจังหวัดสุรินทร์ผลิตภัณฑ์ ไม่ได้หมายถึงตัวสินค้าอย่างเดียว แต่เป็นกระบวนการทางความคิดรวมถึงการบริการดูแลอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม การรักษาภูมิปัญญาไทย การท่องเที่ยว ศิลปวัฒนธรรมประเพณี การต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อให้กลายเป็นผลิตภัณฑ์คุณภาพที่มีเอกลักษณ์ มีจุดเด่นจุดขาย ที่รู้จักกันแพร่หลายทั้งในและต่างประเทศ กิจกรรมหลักที่สำคัญ คือ 1) ขยายสินค้าท้องถิ่นไปยังตลาดผลิตภัณฑ์ที่ผลิตสอดคล้องกับวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นรวมทั้งการพัฒนาคุณภาพเพื่อขยายตลาดออกสู่เครือข่ายท้องถิ่น ภาคเมือง และตลาดโลก 2) ผลิตและคิดค้นขึ้นเองในท้องถิ่นอาศัยความรู้ความสามารถของคนในชุมชน ให้ความร่วมมือกันรับผิดชอบ มีหน่วยงานของจังหวัด กระทรวง กรม กอง เป็นผู้คอยให้คำแนะนำ และคอยให้การสนับสนุนในด้านของเทคโนโลยี และการคิดค้นอุปกรณ์หรือเครื่องมือต่างๆ ขั้นตอนการบริหาร “หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์” (The Office of the National Economic and Social Development Board, 2007) พบว่า เครื่องประดับสร้อยประคำเป็นสินค้าหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ของดีจังหวัดสุรินทร์จึงนำเสนอเพื่อให้ชาวโลกได้รู้จักดังนี้ จังหวัดสุรินทร์ มีช่างฝีมือหัตถกรรมทำประคำที่มีชื่อเสียงมาก สามารถคิดประดิษฐ์สร้างสรรค์เป็นเครื่องประดับที่มีลวดลายงดงามได้หลายรูปแบบ ด้วยฝีมือหัตถกรรมที่คิดเอง ทำเอง ใช้อุปกรณ์ง่ายๆ ด้วยภูมิปัญญาชาวบ้าน เป็นศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว ทั้งด้านศิลปกรรมการทำรูปทรง ลวดลายด้วยการลอกเลียนแบบจากธรรมชาติรอบๆ ตัวออกมาเป็นงานศิลปะได้อย่างงดงาม และมีการสืบทอดต่อกันมาทั้งหมู่บ้าน การเรียนรู้กันในครอบครัวในชุมชน

5. อภิปรายผลการวิจัย

ตามวัตถุประสงค์ทั้งหมด 3 ข้อ สามารถอภิปรายได้ดังนี้ กรมการพัฒนาชุมชนของเทศบาลเขวาสินรินทร์มุ่งขับเคลื่อนแผนชุมชน ไปสู่การปฏิบัติให้เกิดประโยชน์ต่อประชาชนอย่างแท้จริง ซึ่งผ่านกระบวนการวิเคราะห์ ทำให้มีความง่ายท้าทาย และเป็นไปได้ในการปฏิบัติให้สอดคล้องกับทิศทางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ยุทธศาสตร์ของประเทศไทย นโยบายของรัฐบาล สถานการณ์สภาพแวดล้อมในปัจจุบัน เพื่อให้บุคลากรทุกคนใช้เป็นกรอบทิศทางการปฏิบัติงาน โดยสามารถกำหนดรูปแบบ นำไปประยุกต์สู่การปฏิบัติงานได้ตามความเหมาะสม และกรมการพัฒนาชุมชนได้กำหนดให้ปี 2560 ขับเคลื่อนวาระกรมการพัฒนาชุมชน (Agenda) เพื่อมุ่งมั่นกรมการพัฒนาชุมชนพร้อมขับเคลื่อน สัมมาชีพชุมชนเข้มแข็งภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อก้าวไปสู่ “เศรษฐกิจครัวเรือนมีความมั่นคง ประชาชนใช้ชีวิต

อยู่ในชุมชนอย่างมั่งคั่งและ อย่างมีความสุข”

การดำเนินงานเชิงยุทธศาสตร์ในการเชื่อมโยงจากท้องถิ่นสู่สากลในการพัฒนา คุณภาพมาตรฐานผลิตภัณฑ์ OTOP ไปสู่ตลาดทั้งในประเทศและต่างประเทศ กระทรวงมหาดไทยจึงได้กำหนดให้ “การส่งเสริมอาชีพผลิตสินค้า OTOP” เป็นนโยบายเร่งด่วนที่สำคัญ เพื่อสร้างอาชีพและรายได้ให้กับประชาชนในชุมชนท้องถิ่น โดยมอบหมายให้กรมการพัฒนาชุมชน ส่งเสริมและพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนให้เข้มแข็งอย่างยั่งยืนเป็นรากฐานเศรษฐกิจ ของประเทศ ซึ่งเริ่มจากการรวมกลุ่มของประชาชนระดับฐานรากในการจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ ในท้องถิ่นให้เป็นผลิตภัณฑ์และบริการที่มีคุณภาพได้มาตรฐาน มีเอกลักษณ์เฉพาะท้องถิ่น ซึ่งเป็นแนวทางหนึ่งในการสร้างพลังการพึ่งตนเองและ ช่วยเหลือกันของชุมชน เพื่อแก้ไขปัญหาการประกอบอาชีพทั้งในระดับบุคคล ระดับครัวเรือน ระดับกลุ่ม ชุมชน หมู่บ้าน ตำบล ตลอดจนเครือข่ายกลุ่มอาชีพต่างๆ ให้มีความสามารถในการบริหารจัดการตามแนว ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สามารถพัฒนา ต่อยอดไปถึงระดับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ต่อไป

การผลิตประเกือม เริ่มจากการนำเม็ดเงินบริสุทธิ์มาหลอมให้ละลาย หล่อเป็นแท่งแล้วรีดให้เป็นแผ่นบางๆ ด้วยการใช้ความร้อนจนอ่อนตัวตีและรีดด้วยเครื่อง จนมีความบางประมาณ 4 มิลลิเมตร แล้วนำมาตัดตามรูปแบบลูกประเกือมที่ต้องการ ม้วนเชื่อมให้เป็นเม็ด ตกแต่งริมขอบด้วยการปิดฝาด้วยแผ่นเงินเล็กๆ ลักษณะโค้งนูนและปิดขอบด้วยเส้นลวดเงินให้เรียบร้อย อัดชันให้แน่นจนผิวเงินด้านนอกตึงเรียบ แล้วแกะลายให้งดงามเสร็จแล้วใช้เหล็กแหลมเผาไฟให้ร้อนแทงทะลุชันให้เป็นรูสำหรับร้อยต่อกันเป็นเครื่องประดับ (Insawang and Anantamongkol, 1989)

ปัญหาและอุปสรรคการค้าขายเครื่องเงิน (ประคำ) ในปัจจุบัน จากการลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลเชิงประจักษ์ คือ การสังเกต และการสัมภาษณ์สรุปเป็นประเด็น ดังนี้ 1) ความนิยมของสังคมปัจจุบันเรื่องการประเครื่องเงิน คือ ประคำ 2) ขั้นตอนการทำประคำต้องใช้เวลามาก 3) วัตถุดิบ (แร่เงิน) มีราคาแพงมากขึ้น 4) การใช้เครื่องประดับ (ประคำ) ใช้เฉพาะบางโอกาสและบางประเพณีเท่านั้น 5) เครื่องเงินประคำเป็นวัตถุมีค่านำไปใช้อย่างระมัดระวังเสร็จงานเก็บไว้ในภาชนะงาม 6) กระบวนการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น การทำประคำคนรุ่นใหม่ยังไม่ยอมรับ 7) ไม่มีผู้สนับสนุนส่งเสริมด้านการตลาดและการประชาสัมพันธ์เครื่องเงิน 8) ไม่มีงบประมาณเป็นต้นทุนการต่อยอดเศรษฐกิจชุมชน และ 9) แร่เงินที่นำมาทำประคำในปัจจุบันประเทศไทยหายากมากขึ้นทุกวัน วัตถุดิบที่เป็นเม็ดเงินนั้นสั่งมาจากต่างประเทศ

6. ข้อเสนอแนะ

สรุปประเด็นเพื่อให้เห็นการศึกษาวิจัยเรื่องประคำในมุมมองที่เป็นโยชน์ต่อสาธารณชนและบุคคลทั่วไปที่สนใจเรื่องนี้ สามารถศึกษาต่อยอดได้ มีดังนี้

1. ควรศึกษาการเสริมสร้างหลักสัมมาชีพของชุมชน ด้านการเลี้ยงสัตว์น้ำของ

อำเภอสังขะจังหวัดสุรินทร์

2. ควรศึกษาการเสริมสร้างหลักสัมมาชีพของชุมชน ด้านการปลูกผักสวนครัวไร้สารพิษของอำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์

3. ควรศึกษาการเสริมสร้างหลักสัมมาชีพของชุมชน ด้านการเลี้ยงโค-กระบือในอำเภออื่นๆ ของจังหวัดสุรินทร์

4. ควรศึกษาการเสริมสร้างหลักสัมมาชีพของชุมชน ด้านการปลูกข้าวหอมมะลิไร้สารพิษของกลุ่มหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด

References

Insawang, K. and Anantamongkol, V. (1989). *Research Report on Saving Groups for Production and Rural Development*. Bangkok : n.p.

Kaewdeep, K. and Kaewthep, K. (1987). *Self-reliance, Potential for Countryside Development*. Bangkok : The Catholic Caucus of Thailand for Development.

Rerksariay, D. (1984). *Countryside for Development*. Bangkok : Siamese Printing.

The Department of Community Development. (2017). *The Process of Community Enterprise Operations the Office of Community Enterprise*. http://www.fda.mopa.go.th (Accessed 24 September 2017).

The Office of the National Economic and Social Development Board. (2007). *Many Questions about Economic Philosophy*. Bangkok : Sufficiency Economic Subcommittee, Office of the National Economic and Social Development Board.

Vasee, P. (1997). *The Countryside Development Plan*. Bangkok : Green Wisdom Company.

Woongprayoon, T. (1999). *Preliminary Development of Economics*. Bangkok : Thammasat University Press.